

“บทบาทของ Cryptocurrency ในวิกฤตรัสเซีย-ยูเครน”

บทบาทสำคัญทางการเงินในภาวะการเกิดสงคราม จากกรณีสงครามความขัดแย้งครั้งใหญ่ระหว่างรัสเซีย-ยูเครน และเป็นครั้งแรกที่ได้เห็นบทบาทสำคัญของสกุลเงินดิจิทัล นับตั้งแต่กองกำลังรัสเซียทำการบุกยูเครนเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา สหรัฐฯ และพันธมิตรได้ประกาศมาตรการคว่ำบาตรต่อรัสเซียอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความพยายามเหล่านี้ก่อให้เกิดคำถามในประเด็นว่ารัสเซียสามารถใช้ Cryptocurrencies ในการหลบเลี่ยงมาตรการคว่ำบาตรที่เกิดขึ้น *ได้หรือไม่*

ในขณะที่มีวิกฤตรัสเซีย-ยูเครนเกิดขึ้นนั้น ก็เป็นช่วงเวลาที่ถูกกำหนดนโยบายต่างพยายามตัดสินใจว่าจะควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลนี้อย่างไร โดยในเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ นี้ ประธานาธิบดี โจ ไบเดน ได้ลงนามในคำสั่งผู้บริหาร เรียกร้องให้มียุทธศาสตร์ของรัฐบาลในภาพรวมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล รวมถึงการลดความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศและระบบทางการเงินที่ผิดกฎหมาย ในขณะที่รัฐสภายุโรปก็กำลังถกเถียงกันว่าจะกำหนดมาตรฐานการใช้พลังงานต่อ คริปโตเคอร์เรนซี (Cryptocurrencies) ที่อาจจำกัดการใช้งานในบางประเภท โดยความโดดเด่นของการใช้งานของคริปโตเคอร์เรนซีในความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครนนี้อาจมีอิทธิพลต่อการรับรู้ในระดับโลกของเทคโนโลยีดังกล่าว ซึ่งรวมถึงบรรดารัฐบาลที่กำลังพิจารณากฎหมายใหม่ด้วย

นับตั้งแต่มีการเกิดขึ้นของคริปโตเคอร์เรนซี การกระจายอำนาจของสินทรัพย์ดิจิทัลที่เป็นพลังขับเคลื่อนประชาธิปไตยด้านการเงินโลก ในบริบทการรุกรานยูเครนของรัสเซีย ผู้สนับสนุน คริปโตเคอร์เรนซี เห็นว่าคริปโตเคอร์เรนซีถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำลายระบอบเผด็จการของรัสเซียโดยเป็นทางเลือกของสกุลเงินรูเบิลของรัสเซีย ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดการไหลออกของทุนจากรัสเซีย คริปโตเคอร์เรนซียังมีความสำคัญในการเป็นสื่อกลางในการบริจาคเพื่อช่วยเหลือให้กับรัฐบาลยูเครนที่ช่วยเติมเต็มความช่วยเหลือจากชาติตะวันตก อย่างไรก็ตาม มีมุมมองที่คลางแคลงใจว่าลักษณะของคริปโตเคอร์เรนซีที่เป็นการกระจายอำนาจแบบที่ไม่ได้มีการควบคุมจะเป็นเครื่องมือสำหรับการทำธุรกรรมที่ผิดกฎหมาย รวมถึงเป็นสื่อกลางสำหรับบุคคลและหน่วยงานของรัสเซียใช้ในการหลีกเลี่ยงการคว่ำบาตร โดยในชุมชนคริปโตเคอร์เรนซีนั้น วิกฤติการรัสเซีย-ยูเครนที่เกิดขึ้นได้ทำให้ความตึงเครียดทางอุดมการณ์ระหว่างฝ่าย

เสรีนิยมและฝ่ายต่อต้านเผด็จการเด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนคริปโตเคอร์เรนซี ว่าควรปฏิบัติตามมาตรการคว่ำบาตรต่อหน่วยงานของรัสเซีย (Russian entities) บริษัทแลกเปลี่ยนรายใหญ่ดูเหมือนจะปฏิบัติตามมาตรการคว่ำบาตรอย่างเคร่งครัด แต่บริษัทดังกล่าวรวมถึงรัฐบาลยูเครนยังคงต่อต้านการเรียกร้องในการระงับการซื้อขายคริปโตเคอร์เรนซีสำหรับทุกคนในรัสเซีย

รัสเซียสามารถใช้คริปโตเคอร์เรนซีเพื่อหลบเลี่ยงการคว่ำบาตรได้หรือไม่?

ในทางทฤษฎี คริปโตเคอร์เรนซีสามารถที่จะนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์ที่ผิดกฎหมาย เช่น การหลบเลี่ยงการคว่ำบาตร แต่ในทางปฏิบัตินั้น ด้วยอุปสรรคทางด้านเทคโนโลยี โครงสร้างตลาด และสภาพคล่องที่จำกัดทำให้มีความยากลำบากสำหรับตัวแสดงของรัสเซียที่ถูกคว่ำบาตรในการหลีกเลี่ยงการคว่ำบาตรในการใช้คริปโต ในขณะที่กระทรวงการคลังสหรัฐฯ ก็กำลังทำการตรวจสอบว่ามีการใช้คริปโตเคอร์เรนซีเพื่อหลบเลี่ยงการคว่ำบาตรหรือไม่ เจ้าหน้าที่สภาความมั่นคงแห่งชาติยังรายงาน ว่า คริปโตเคอร์เรนซีเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ไม่มีประสิทธิภาพสำหรับรัสเซียในการหลบเลี่ยงมาตรการคว่ำบาตรด้วย ๓ เหตุผลดังนี้

อุปสรรคทางเทคโนโลยี: Cryptocurrencies พึ่งพาเทคโนโลยีผ่านระบบบล็อกเชน (Blockchain) บล็อกเชนเป็นบัญชีแยกประเภทดิจิทัลแบบกระจายอำนาจ และเป็นสาธารณะประกอบ การทำธุรกรรมทั้งหมดจะถูกบันทึกลงบนบล็อกเชน สกุลเงินดิจิทัลจึงเสมือนกับเป็น “Marked Bills” ในขอบเขตของเงินสด คือ เป็นการทำความหมายไว้ที่เงินสดเพื่อให้สามารถระบุและติดตามการดำเนินกิจกรรมทางการเงินได้ ซึ่งบิตคอยน์ (Bitcoin) และสินทรัพย์ดิจิทัลชนิดอื่นๆ มักมีการใช้นามแฝงการไม่ระบุชื่อ หรือระบุตัวตน ทุกคนสามารถดูได้ว่ากระเป๋าเงินใดใช้ Bitcoin จากที่ไหน ซึ่งหมายความว่า จะสามารถตรวจสอบการทำธุรกรรมและกระเป๋าเงินของพวกเขาได้ และหากกระเป๋าเงินสามารถ

เชื่อมโยงกับหน่วยงานหรือบุคคลก็สามารถระบุตัวตนผู้ใช้ได้ บริษัทเอกชนอย่าง Chainalysis บริษัทวิเคราะห์เทคโนโลยีบล็อกเชนให้ความช่วยเหลือโดยความพยายามในการวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์เพื่อตรวจสอบถึงกิจกรรมการใช้คริปโตเคอร์เรนซีอย่างผิดกฎหมาย โดย Chainalysis กล่าวว่า กิจกรรมที่ผิดกฎหมายของคริปโตเคอร์เรนซีทั้งหมดอยู่ที่ร้อยละ ๐.๑๕

โครงสร้างตลาด: คริปโตส่วนใหญ่ทำธุรกรรมในตลาดซื้อขายแบบรวมศูนย์ เช่น Binance และ Coinbase เนื่องจากมีแพลตฟอร์มที่สะดวกสบายและบริการดูแลสำหรับกระเป๋าเงินคริปโต ตลาดซื้อขายเหล่านี้ต้องปฏิบัติตามมาตรการ การต่อต้านการฟอกเงิน และกฎหมายต่อต้านการจัดหาเงินทุนสนับสนุนการก่อการร้าย (KYC/AML/CFT) ในสหรัฐอเมริกาและเขตอำนาจศาลหลักอื่นๆ ซึ่งหมายความว่าเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบสามารถระบุได้ว่าใครถือสินทรัพย์คริปโตเคอร์เรนซีอยู่บ้าง และสามารถออกคำสั่งเพื่อระงับบัญชีของหน่วยงานที่เฉพาะเจาะจงได้ กฎระเบียบตลาดซื้อขายคริปโตเคอร์เรนซีในรัสเซียนั้นถูกผ่อนคลายน้อยลง ดังนั้น จึงอาจไม่แน่ชัดได้ว่าหน่วยงานใดบ้างในรัสเซียที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์คริปโต และแม้ว่าการทำธุรกรรมผ่านคริปโตจะยังไม่ใช่อุปสรรคจากรัฐบาลรัสเซียโดยสิ้นเชิง แต่ทางรัสเซียก็กำลังมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับบุคคลและหน่วยงานที่ถูกคว่ำบาตร ตัวอย่างเช่น ตลาดซื้อขาย Coinbase ได้ยืนยันว่าจะปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการคว่ำบาตรของสหรัฐฯ เพื่อคัดกรองลูกค้าในรายชื่อที่ถูกคว่ำบาตรและปิดกั้นการทำธุรกรรมจาก IP Address ที่อาจเชื่อมโยงกับหน่วยงานหรือบุคคลที่ถูกคว่ำบาตร โดยเมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕ Coinbase ได้ทำการปิดกั้นมากกว่า ๒๕,๐๐๐ IP Address ที่เชื่อว่าเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือบุคคลที่ถูกคว่ำบาตร

สภาพคล่องที่จำกัด: ปริมาณการซื้อขายคริปโต ระหว่างสกุลเงินรูเบิล (Rubles) กับคริปโตเคอร์เรนซี ที่มีสภาพคล่องมากที่สุด ๒ ตัวคือ Bitcoin (BTC) และ Tether (USDT) ปริมาณการซื้อขายเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ มูลค่าของการทำธุรกรรมเหล่านี้ยังคงอยู่ที่หลายสิบล้านดอลลาร์ต่อวัน ในขณะที่ในช่วงครึ่งหลังของปี ๒๕๖๔ รัสเซียได้นำเข้าสินค้าเฉลี่ยมากกว่า ๙๐๐ ล้านดอลลาร์ต่อวัน ปริมาณของคริปโตจำนวนค่อนข้างน้อยที่ถูกซื้อโดยใช้สกุลเงินรูเบิล แสดงให้เห็นว่าชาวรัสเซียทั่วไปพยายามที่จะกำจัดรูเบิล โดยปริมาณการซื้อขายคริปโตทั้งหมดทั่วโลกอยู่ที่ประมาณ ๒๔ พันล้านดอลลาร์ในเดือนกุมภาพันธ์ เปรียบเทียบกับ ๕ ล้านล้านดอลลาร์ต่อวันในการทำธุรกรรมผ่านระบบ SWIFT ซึ่งเป็นระบบการส่งข้อความทางการเงินที่ธนาคารรัสเซียรายใหญ่ถูกห้ามไม่ให้ใช้อยู่ในขณะนี้ โดยการค้าขายกับหน่วยงานต่างประเทศผ่านคริปโตนั้นจำเป็นที่คู่ค้าต่างประเทศจะต้องยินดีที่จะรับคริปโตในการชำระเงินด้วย อีกทั้งประเทศตลาดเกิดใหม่หลายแห่งมีการสั่งห้ามใช้คริปโตเคอร์เรนซีอย่างชัดเจน โดยเฉพาะประเทศจีน

ยูเครนใช้ crypto ในช่วงวิกฤตนี้อย่างไร?

ตั้งแต่สงครามเริ่มต้นขึ้น รัฐบาลยูเครนได้ใช้คริปโตเคอร์เรนซีเพื่ออำนวยความสะดวกในการบริจาคและเพื่อการจัดซื้ออาหารและด้านอื่นๆ ซึ่งยูเครนอยู่ในตำแหน่งที่ดีในการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายคริปโต โดยบริษัทที่ปรึกษาด้านการตลาดจัดอันดับให้ยูเครนอยู่ในอันดับที่สี่ของโลกด้านการยอมรับคริปโตเคอร์เรนซีในปีที่ผ่านมา และในเดือนกันยายน ๒๕๖๔ ยูเครนได้รับรองคริปโตเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายอย่างเป็นทางการ โดยเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ รัฐบาลยูเครนได้ประกาศชักชวนให้มีการบริจาคคริปโตเคอร์เรนซีผ่านทางระบบออนไลน์ หลังจากในขั้นต้นได้ยอมรับเฉพาะ Bitcoin และ Tether และรัฐบาลยูเครนได้ขยายการรับบริจาคคริปโตเคอร์เรนซีออกไปมากกว่า ๗๐ รูปแบบ แม้ว่าบางสถาบันจะบริจาคเงินให้กับยูเครนโดยใช้สกุลเงินคริปโต แต่การบริจาคส่วนใหญ่มาจากรายบุคคลทั่วโลก โดยเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม รัฐบาลยูเครนอ้างว่าได้รับบริจาคคริปโตมูลค่าเกือบ ๑๐๐ ล้านดอลลาร์ การบริจาคคริปโตดังกล่าวช่วยให้ยูเครนได้รับเงินทุนอย่างทันทีและรวดเร็วกว่าการขอรับบริจาคผ่านช่องทางทางการเงินแบบดั้งเดิม

สินทรัพย์ดิจิทัลอย่าง Non-fungible tokens (NFTs) ซึ่งเป็นสื่อกลางที่เกิดขึ้นใหม่สำหรับกระแสการเงินข้ามพรมแดน ก็เป็นแหล่งบริจาคอย่างหนึ่งที่สำคัญสำหรับรัฐบาลยูเครน รัฐบาลยูเครนได้รับบริจาคเป็น NFT หลายร้อยรายการ ณ วันที่ ๕ มีนาคม รวมถึง CryptoPunk ซึ่งเป็นงานสะสมศิลปะดิจิทัลรูปภาพฟิกเซล มูลค่ากว่า ๒๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ รัฐบาลยูเครนและองค์กรภายนอกได้เริ่มผลิตและขาย NFT เพื่อระดมทุน โดยล่าสุด NFT ธงชาติยูเครนขายได้ในราคา ๖.๕ ล้านดอลลาร์ใน Ether อย่างไรก็ตาม การบริจาคคริปโตเหล่านี้ให้กับยูเครนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการให้ความช่วยเหลือทางการทหารและมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ส่งไปยังยูเครนจากเหล่ารัฐบาลที่เป็นหุ้นส่วนมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์

รัฐบาลยูเครนได้ใช้การบริจาคคริปโตเพื่อวัตถุประสงค์หลายประการ แต่ยังไม่มีการบริจาคให้ยูเครนสามารถขายได้เลย ณ วันที่ ๓ มีนาคม โดยเจ้าหน้าที่ของยูเครนยอมรับว่าการบริจาค NFT แม้จะมีค่า แต่ก็ไม่ใช่ประโยชน์เท่าใดนักในระยะสั้น เนื่องจากเป็นสินทรัพย์ที่ยังขาดสภาพคล่องและขายได้ยาก ซึ่งคริปโตเคอร์เรนซีที่มีสภาพคล่องมากกว่า โดยรัฐบาลยูเครนได้แลกเงินคริปโตชนิดที่ไม่แพร่หลายเป็นเงินดอลลาร์และเงินยูโร ในขณะที่ยังคงถือ Bitcoin และ Ether ไว้เป็นเงินสำรอง โดยเงินสำรองคริปโตจำนวน ๑๕ ล้านดอลลาร์ได้ถูกนำไปใช้เพื่อซื้ออุปกรณ์ทางทหารที่ไม่อันตราย เช่น เสื้อเกราะกันกระสุน แวนตามองกลางคืน และเวชภัณฑ์ ในสนามรบ โดยประมาณร้อยละ ๔๐ ของซัพพลายเออร์ยินดีที่จะทำธุรกรรมโดยตรงในสกุลเงินดิจิทัล

ที่มา: <https://www.csis.org/analysis/cryptocurrencies-role-russia-ukraine-crisis>

ข้อมูลและเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

admin_info@sscthailand.org

๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕-๑๖

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ : Strategic Studies Center

<https://www.facebook.com/sscthailand.org/>

จัดทำโดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ